

Міхась Скобла

**Нашэсце
поўдні
Вершы**

КАМУНІКАЦЫЯ

* * *

Рыгору Барадуліну

Мова ўдыхнутая ў нас, як душа,
І падгасподніцай жыць не павінна.
Душу дастане лязо палаша –
І застанецца аглухлая гліна.

І застанецца змярцвелая плоць
Рыбінай, выкінутай на сушу,
Марна чакаць – а мо шчодры Гасподзь
Новую мову ўдыхне, нібы душу.

Вытхнецца дух ад віна з гладыша.
З дрэва упаўшы, збуцвее галіна.
Мова ўдыхнутая ў нас, як душа,
І падгасподніцай жыць не павінна.

АБЛОКІ

Аблокам і няўцам,
Што яны таксама – нябёсы,
Што яны,
паўсталыя з балотнай твані,
іржавага туману
і ўчадзелага дыму,
Належаць яго Высокасці Небу.

Аблокі купаюцца ў сонечных ясвах,
Хаваюцца ад маланак
Пад парасонам вясёлкі,
Абдымаюцца наўзахапкі
З цёплымі паўднёвымі вятрамі.

Здавалася б –
узнёслым,
бялюткім,
апераным анёламі –
Навошта ім праскавышоная зямля?

Але аблокі
Цягам бясконцага поўдня
Стаяць і стаяць
над Радзімай.

ТРЫ ІМГНЕННІ СВІЦЯЗІ

I

Вісіць вясёлкі восілка
Над гаем і над лугам.
Пакручваецца возера
Ганчарным кругам.

II

Падданая святла і лесу,
Їдучы няспешнаю хадюю,
Бы з гліны боскага замесу
Ты вырастаеш над вадою.

III

Плыве з-пад ног апірышча,
А сонца з хмар апальнае
Цябе спаймала ў прыгаршчы,
Як вазу для абпальвання!

ДОЖДЖ

Дождж, пракраўшыся ў храм па карнізе,
Твар праявіць на белай сцяне.

І царква, нібы вежа у Пізе,
Нахіліўшыся, ў рэчку зірне.

Дождж абмые, напоіць, загоіць –
Лісце, вербы і фрэскавы твар.

Нібы неба пярэстае доіць –
За вяроўкі цягае званар.

Дождж стаіць ля царквы, як прыдзвернік,

Як ля хорама бедны сваяк,
Як ля храма разгублены вернік,
Што малітву не ўспомніць ніяк.

Дождж пусціце ў ладанную прошчу!

Ён стаміўся стаяць, грэшны дождж.

Ён ляцеў, разбіваўся аб плошчу,
Уставаў, прадзіраўся праз хвошч.

Дождж на звонніцу сеецца скупа,

Лёгкі, светлы, амаль што сухі.

Расчыніце не дзверы, а купал –

Дождж жадае замольваць грахі!

Дождж – ён марыў пра райскія кушчы,
Ды спагады людской не сустрэў
І пайшоў у паганскія пушчы,
Дзе ён сам – бог для кветак і дрэў.

Дождж...

КАМУНІКАТ.ОРГ

* * *

Цягнік адсопся, рушыў да сталіцы,
Нырнуў у цемру, быццам у тунель.
Пакуль ты спіш, чакае на стальніцы
Недапісаны ў поўнач рытурнель.

Чыгунка натамлёная самлее,
На рэйках блісне месяц, як таўро.
Табе ж прысніцца бабка Саламея,
І соннік расшыфруе – на дабро.

А я, на шкле *festina lente* сцершы,
Бы ваўкалак, імчу па цаліках,
Дапісваю нявыспанья вершы
На ранніх і сіпатых цягніках.

На строфы іх прыпынкамі драбніла
Дарога, непадкупная, як лёс –
Драўляна-металёвая драбіна,
Што ўстане і дастане да нябёс.

Прыпол ёй беразняк лісцём услаў – і
Адбегся прэч, спыніўся неспадзеў.
Дасні мой сон у ранішнім Заслаўі!
Я, нібы сон, цябе недаглядзеў.

Цягнік і той, гамуючы, з аглядкай,
Кіўнецца ўбок няўключнай галавой –
Туды, дзе ў хатцы, нібы уніятка,
Ты спіш паміж касцёлам і царквой.

КАМУНІКАТ.ORG

* * *

Хай навальніца не прыстане ліцца
І ў вокны б'е маланкаю і градам.
Мне лёсіла пад ранне наталіцца,
Каханая, тваім валасападам.

Ён прахалоду нёс засмяглым вуснам,
Ён целы атуляў салодкім хмелём,
Ён затуляў нас воблакам спакусным,
Ён налятаў дажджом свавольна-смелым.

Злавіўшы зайчык сонечны на твары,
Ён кідаўся на шыбу, бы з адхону.
І ўсе стажары, ўсе валасажары
Яму жадалі ўплесціся ў карону.

Каханая, пад калясніцай Феба
Сінее пазалочанае неба,
А мне, як хлеб штодзённы, ты патрэбна,
А мне, як сон штоночны, ты патрэбна.

Мой вечны ідал, з дальняе даліны,
Як пілігрым, ісці ўвесьчасна мушу.
Цябе Радэн выхукваў з мёртвай гліны,
Паэт нябесную ўдыхае душу.

Пад плюшчам ажывае камяніца,
Пад поўняй вецер прабяжыцца садам...
Мне лёсіла пад ранне наталіцца,
Каханая, тваім валасападам.

КАМУНІКАТ.ORG

* * *

А мне? А мне, як кажуць, Бог не даў
Спяваць псалмы і танчыць паланезы.

Я воблакам спыніцца загадаў –
Яны з мяне смяяліся, гарэзы.

Я снег стварыў з метафараў і мар,
Я дождж сыпнуў на ружы поўнай
жменяй...

Ды снег і дождж, няйначай, Люцыпар
Ператварыў у ліпеньскі прыпар.
А ты? А ты здзіўляешся ўсё меней.

У твой палац я лірнікам прыйду –
Скажы, каб слугі адчынілі брамы.
Я Песню Песняў для цябе складу –
Для гэтага я быў калісь абраны?

Я ў свет дабра спяшаўся. Не паспеў.
І з кубка піў над чараю Грааля.
Гучыць над краем твой чароўны спеў –
Без скрыпкі, без дуды і без раяля!

Хай слухаюць салоўкі у лясх,
Глядзіць багіня маладосці Геба,
Як маладзік з саломкі ў валасах
Тваіх, бы сонцам дадзены ў пасаг,

Заблытаўся й не вернецца на неба!

Ты з крымскіх гор у снах маіх бяжыш
У слупкае вясёлкавае лета.
Кахай мяне, каханая, любі ж –
Адзінае, чаго як ласкі звыш,
Спакон вякоў вымольвае паэта.

КАМУНІКАТ.ORG

* * *

З балкона ў неба
Вядзе лаз такі –
Анёл ці злодзей
Можа ўлезці.
Прышчэпкі за вакном,
Як ластаўкі –
Хвасты тапыраць,
Хочуць есці.

На свежаку прайме дрыготка.
Гасціна сёння, вер, такая –
Абрус ты сцелеш
Вер
ты
каль
на.

Драўляных ластавак чародка,
Як за сталом, да рук звыкае.

СВІЦЯЗЬ

Жнівеньскі купал нябёсаў заспаны
Ў фрэсках пункцірных вышэў над зямлёй

–

Аж да відна Вадалівы і Панны
Знічкамі звыклі гуляць між сабой.

З небам радніцца – зайздросная доля.
Бераг наструніўся – не падыходзь.
Возера свеціцца, як жырандоля,
Што апусціў
У дуброву
Гасподзь.

НА БРАСЛАЎСКІМ ЗАМЧЫШЧЫ

Летняя дажджу не дапытацца –
Сцішыцца ці не?

Маўчыць, трапней б'ючы...

Слізгае па хвалях, як па тарцы,
Лёгка човен, на вачах драбнеючы.

Сонца долу вызірне вясёла
І ўсіх дбайна навучае грамаце –
Піша залатым пяром касцёла,
Абмакнуўшы ў хмарах,
Бы ў атраманце.

ПАМ'ЯЦІ ДУБА АДАМА МЩКЕВІЧА Ў ШЧОРСАХ

Трыста летаў спяліў жалуды,
Дзвесце памятаў голас Адамаў,
Сто ў дупло не пускаў халады –
Свечку ставіў па ім на Дзяды.
Смерць сустрэў у абдымках кайданаў.

Тры стагоддзі – падлеткавы век.
Дык навошта заўчасная трызна?
Надакучыла доля калек.
Знімі шапку, Оjзсузно.

Па-над голаю кронаю чуб
Зелянеўся пад ветрам вясёлым.
Абручамі задушаны дуб,
Бы ў каморы кадучка з расолам!

Не загадана лекаваць.
Дуба даў – пацвяляюцца здані.
Дзе ж мы будзем волю каваць,
Як дубоў на радзіме не стане?

Лес яловы задушна сапе,
Дзе гайсаюць нячысцікі збродняй...
Ён пярун выклікаў на сябе,
Каб успыхнуць адчайнай паходняй!

Абгарэў на ахвярным агні.
Каб да тла, да зялёнага гала,
Хоць грымотнае неба нагні –
У маланак запалу замала!

Як падзьме на світаньні норд-ост,
Беларусь грубкі дубам напаліць.
З кожнай хаты да Бога наўпрост
Дым уздыме паветраны мост, –
Узнялася каб
Вечная памяць.

КАМУНІКАТ.ОІГ

МІЦКЕВІЧ У КРАКАВЕ

У касцёле – маліся й кленчы.
З цёмнай крыпты
Сырой зімою
У малітву прасіўся,
Калеючы,
Шэпт: *O Litwo, Ojczyzno moja.*

Зноў паэты не маюць рацыі.
Зноў скляпенні, нібы ў цагельні.
Прымусовой рэпатрыяцыі
Заслужыў пасля смерці геній.

Сніцца лета з дажджом-залевамі,
Сніцца Свіцязь... а тут ад смагі
З каралямі і каралевамі
Аж парэпаліся саркафагі.

Храм вялікі. Святыя рызамі
Захінуць і насвенцяць булак –
Ён сваім землякам бязвізавым
Палітычны дае прытулак.

“Сам хаваўся. Мой Край няславілі.
Слову ж нашаму – быць пачуту.
Збройны вершнік, на вежы Вавеля
Пажыві, перацерпім смуту.

Пану Богу святое самае
Пра радзіму шапні на вушка.
Глянъ – уздыбіў каня над брамаю
Брат-ліцвін генерал Касцюшка.”

Істамбул, Парыж – скрозь аднакава
Па чужыне брысці з сумою...

Скаланаў камяніцы Кракава
Шэпт: *O Litwo, Ojczyzno moja.*

КАМУНІКАЦІЯ.ORG

КАСКА АПАЛІНЭРА

Месье Кастравіцкі, вас любіць Парыж.
Хвалу уздае вам бяседа.
А ў небе лятак – нібы Юраўскі крыж
На фрэнчы вайсковым
У дзеда.

Накідвае лёс трапяткое ласо.
Вайна. Прышпітальная світа.
І сябра, як шэйха, пісаў Пікасо –
Чало, як чалмою, спавіта.

Да ложкаў казённых і мулкіх прывык –
Трымалі надзейна, як прывязь.
А там, у шпіталі, прысніў пухавік,
Што дзед з Наваградчыны вывез.

Над ім сам Гасподзь парасон распасцёр –
Махрыстага неба валокі.
З абліччам смуткім міласэрных сясцёр
Над ім навісалі аблокі.

Прытуліцца плюшч,
Далікатны, як плюш,
Да цмянай музейнае шыбы.
Як ціснуў яму франтавы капялюш!
Над Сенаю лепшы пашыў бы.

Ён ехаў дамоў
І прабіты шалом
Хаваў на гняздзечка галубцы.
А цені таполяў пад колы шыхтом
Кідаліся, як самагубцы.

КАМУНІКАТ.ORG

НОЧ У КУШЛЯНАХ

Алесею Жамойціну

I

Аўтэнтычныя рыпнуць палаці –
І наструняцца скрыпка і смык.
Мы ў музеі начуем, як таці,
Дом да крокаў сцярожкіх прывык.

Загуляў. Як сям’і пакажуся?
Каб жа так – пад ваярскі напеў
У шляхотным паўстанцкім кажусе,
Што Францішак знасіць не паспеў.

Па прысадах, бязмоўных і ніцых,
Як пражэктарам, пройдуцца фары.
Зноў паэты сядзяць у вязніцах,
Зноў адпомшчання прагнуць ахвяры.

Пасвіць поле галодны крумкач.
Пасека пажагнана асверам.
Мёд кушыянскі,
Цягучы, як плач,
Нам гарчыць, як гарчэў касінерам.

Мёд з паэтам пасаджаных дрэў
Назапашваў бурштыннага сонца

I паўстанцаў на сіверах грэў,
Як і сябрава
Роднае слоўца.

II

Адчайна крыкні, бы з пятлёй на горле,
Прарваўшы крыкам, як штыхом, туман:
– Не пакідайце мовы, каб не ўмёрлі! –
I ў бубен поўні грымні, як шаман.

Ці ўчуе хто? Кат у мяшку не зморгне.
Лёс катафалк паспешліва запрог.
– Не пакідайце мовы, каб не ўмёрлі!
Самазабойцаў не ўваскросіць Бог.

III

Гойсаюць праз могільнік залевы.
Падпірае думнае чало
Зухавата вус убранзавелы –
Быццам птушка стала на крыло.

Дзе ляціш, крылатая магіла?
Дзе шукацьнеш вырай, раскажы?
Падказала лета, ды зманіла.
Паказалі ў два бакі крыжы.

Прыпадняяць труніцу не пад сілу.
Ды людскія душы поўніў страх –
Пасадзілі на ланцуг магілу,
Нібы арыштанта ў рудніках.

КАМУНІКАТ.ORG

КУПАЛАЎСКІ МУЗЕЙ

Здымкі класіка. Профіль. Анфас.
Лёс, выходзіць, вас песціў і лёсціў.
Выдавалі штомесячна вас –
Нават гіпсавы Пушкін зайздросціў.

Хай фатограф пратрэ акуляр –
З-над Арэсы гамонка даносіцца.
Касавурыцца моўчкі шкаляр
На Купалу-ордэнаносца.

Вось Купалу машына вязе,
Вось Купала заняты гаворкаю.
Вось Купала стаіць у чарзе –
Не па хлеб, па аўтограф да Горкага.

Вось Купала ў прэзідыўме зноў ж
Разам з іншымі дбае аб міры...
Пакладзіце ля ордэна нож,
Што зрабіў песняру харакіры!

Шырачэзны паставілі стол,
Абабіты зычліўцамі ўдала –
Уначы каб сукно заглушала
Немы крык прадсмяротных лістоў...

Попыт быў? Допыт, намысел быў
І егіпецкі морак абставін,

І паэт непрытомна бубніў:
«Волю й шчасце гадуе нам Сталін».*

На парэнчах запёклася кроў.
І аблок, як бінтоў, не хапала
Пад нажніцамі пражэктароў...

І валяўся ля ног дактароў
Ордэн, сэрца прабіўшы Купалу.

** Радок Янкі Купалы.*

КАМУНІКАЦЫЯ.ORG

БОРТНІКІ

М. А.

Суцішыцца чорнае птаства.
На могілках вецер прысне,
Дзе – госцем з Вялікага Княства –
Пчаліны дамок на сасне.

Усе, каго ў сумным эскорце
Радзіна сюды правяла,
Дзівуюцца радасна – ў борці
Над імі шчыруе пчала!

У перанаселенай вёсцы,
Дзе вечна гасцюе жальба,
А помнікі-крыжаносцы
Каменна глядзяць з-пад ілба,

Не ўлежыць і стомлены самы,
Калейка прыйшла і – ўваскрэс,
І ўжо рукавы закасаны,
І лашчыць руку медарэз.

Сябруюць, хто пчолаў падгледзеў,
Хто раіў, хто борць выдзяўбаў.
На лазьбіны клічуць суседзяў –
Ёсць месца і там для забаў.

Як збрыдне і духу, і вуху
Знікчэмнелы, пошасны сьвет, –
Пад соснамі на медавуху,
У бортнікі пойдзе паэт...

КАМУНІКАТ.ORG

РЭКВІЕМ СЯБРАВАЙ КНІЗЕ

Эдуарду Акуліну

Не на пляцы, не ў агонь вясёлы
З лапаў інквізіцыі святой,
Не ў сярэднявечны трыццаць сёмы,
Не ў спецхоў, спавіты павутой,

Не у саван, белую прасціну
Апрануўшы – сцішся і ляжы...
Кнігу кінулі на гільяціну
Пад сляпыя вострыя нажы.

Верш безабаронны – што ж вы, што ж?!

Пад нож.

Край, дзе ліўні ходзяць басанож –

пад нож.

Бесядзь і зеленавокі Сож –

пад нож.

Маладзік, бяссоння не трывож...

Пад нож.

У паэта свята, як хаўтуры.
Што ёсць слова, вычутае звыш?
Сорак кілаграм макулатуры,
Дзе звіе гняздо рудая мыш.

Ты ж пацешся, янычар паганы,

Што, нібы паўмесяцы з нябёс,
Над айчынным словам ятаганы
Ты рукой асманістай занёс.

Не запоўз у сэрца здрады смоўж –
пад нож.

Не звініць у кайстры юдаў грош –
пад нож.

Служыш Беларусі? Анягож!

Пакрамсаны ўпоперак і ўдоўж –
у кош.

Неба апрытомнее, заплача,
І сіло дажджу не разарвеш.
Каля д'ябальскай сячкальні скача,
Нібы певень, безгаловы верш.

* * *

Галі Хінцы-Янушкевіч

У воблаку, бы ў белай ссыпцы,
На ветры сох зляжалы пух.
У цалі вязень граў на скрыпцы,
Жывіў нябесным гукам дух.

Пайшоў паўстанцам з роднай хаты
І смык – з гаспадаром у лес.
Скажы – ён падпілуе краты!
А вязень грае паланез.

На бітву музыка не звала,
Глушыць яе было – дарма.
Нібьга камерная зала
Была вакол, а не турма.

А на запясцях гнеў вызвоньваў
Сціха ў маністы кайданоў,
Чакаў мелодыі вызвольнай,
Каб бунтаваць пачацьnanoў...

На твар, на звязненія рукі
Упаў бязважкі цень крыла –
І нескаронных гімнаў згукі
На волю, праз катойні й мукі,
Праз краты скрыпка падала.

Маўчаў капеж, нырнуўшы ў жолаб.
Пасланец люду, дрэў і траў,
Матыў вызвольны ў дзюбку голуб,
Нібы галінку пальмы, браў.

КАМУНІКАТ.ORG

ДВА ЛІСТЫ Ё ПАРЫЖ ЯЗЭПУ ЯНУШКЕВІЧУ

I

Поўня, як абветраны рамонак,
Туліцца пад пахай мажнай хмары.
У пляцак на стомленых рамёнах
Ты чые збіраеш думкі-мары?

З ракаўскіх пенатаў рыпне шафа
Форткавым завесам ва ўнісон.
Эйфелева вежа, як жырафа,
Зазірне ў твой беларускі сон.

Непрытульна на чужых майданах –
Ведаеш, як ведаў, пэўна, й той,
Хто валок Айчыну ў чамаданах
За мяжу на здоўжаны пастой.

Перашлі з аблокамі па небе,
Што з архіваў вызваліць здалеў.
Колькі жьціць нам на ласкавым хлебе?
І яго галодны люд даеў.

Дух вандроўны дзе б цябе ні клікаў,
Веру – ты пад аўраю бяроз
Родны пыл з падэшваў чаравікаў
На чужых кілімах не атрос.

II

Свой пляцак адмысловы бяры ж
Ды – гайда ў беларускую восень!
Ці Парыж
Патрабуе барыш,
Ці чакае у госці запросін?

Што ў шуканнях душа здабыла?
Развініцеся вырайна, крылы.
Ці на Сэнт-Жэнеўеў дэ Буа
Чапануў за крысо крыж Ярылы?

Ці ў бажніцы (хай літуе Рох)
Спавядальна прыпаў на калена,
Ці ў кавярні, дзе столік на трох,
Ты частуеш Рэмбо і Верлена?

Паспяшай, хоць багаж не ўвязаў.
Менск звярае гадзіннік нядрэмны,
І прыўстаў даўганогі вакзал,
Каб пайсці цягніку напярэймы.

P.S. Каб уведаў жа пільны француз:
Знойдзенае ў архіўным раскопе
На шляхецкі намотана вус,
Што надзейней любых ксеракопій.

ВЫШЫНЯ

Памяці

*Ф. Аляхновіча, К. Сваяка,
У. Сыракомлі, Ядвігіна Ш.*

Між руляй і цецівой,
Што звыклі смерцю плявацца,
Трэба паспець акапацца.
Мы вынеслі трыццаць войн
І дваццаць пяць акупацый.

Ну што ж ты, мой люд, прыціх,
Жывеш, як трава, безгалоса?..
Вышэй беларусы за ўсіх!
У Вільні.
На могілках Роса.

* * *

Антаніне Хатэнцы

Ні слязой, ні абрыдлай звягой
Не дражніце душу на адлёце.
Правязіце мяне праз агонь,
Не зачэпіць ён грэшнае плоці.

Каб займала у фурмана дых,
Каб ірваліся восі на ўздыме,
Пара хуткіх гарачых гнядых,
Праімчыцца ў іскрах і дыме!

Дым задумаўся, воблакам стаў,
Іскры космасу ў космы ўпляліся...
Першы косю, чаго ж ты прыстаў,
І другі, нібы ўскочыў у стаў –
Не вязуць, хоць прасі, хоць маліся.

Дай ім волю, вялікі Вялес!
Каб, як польмя, грывы віліся.
Ці, святарны карчуючы лес,
Коні тья на стайнях звяліся?

Ці ў пагонях пайшлі наўздагон
За крыжамі на белых сутанах?
Разгаўляйся, высокі Агонь!
Ваўкалакам аббегшы вакол,
Перакінецца ноч у світанак.

Я на белым пламенні згару.
Ты ж замай мне выкажы-вырай,
Як не схібіць, узняцца ўгару
І ў дзядоўскі прынебіцца вырай.

А задумае свару Сварог
І лампадкі сузор'яў абярне,
Зніч айчынных крыжовых дарог
Зноў з-за свету душу маю верне.

КАМУНІКАТ.О.І.О.

ПРЫЦЯГНЕННЕ АГНЁЎ

На Куццю

у набожным куце,
Скуль павук перабраўся ў запечкі,
Запалілі дзяды ў немаце
Тры агні, тры відушчыя свечкі.

Нібы лёгкі, трохкрылы матыль,
Што наважыўся злётаць у вырай,
Лашчыў
лавы някшчоны гарбыль,
Аж трымцеў у трывозе трыкірый.

Стол да свечак працягваў далонь,
Бы на старасць выпрошваў пламеняў,
Да агню прытуляўся агонь,
І запал іх жарлівы не менеў.

Як гарэлі, вышэлі яны
Над законамі ўсіх гравітацый!
Ім былі далячыні відны,
Да іх зоркі ляцелі вітацца.

Млечны шлях не рыпеў на вазах.
Прыціскалася пуга да тронца.
На суровых святых абразях
Сарамліва ўсміхалася Тройца.

І сачыў, шанаваны шматкроць,
Уздыхнуўшы па-людску прапашча,
Трыццацітрохгадовы Гасподзь,
Сам сабе памаліўшыся нашча,

Праз

у дым ператвораны кнот,
Паўзверх воску,
Што як цела, вяне,
Свечак трох палымяны палёт,
Апантаных агнёў цалаванне.

КАМУНІКАЦЫЯ.ORG

ЧАТЫРЫ ПАКЛОНЫ ЛЕСУ

I

У сасновым лесе маліцца...

Неба развіхурана вятрамі,
Выстудзіць ім рупіць белы свет.
Бог жыве ў нерукатворным храме,
Як сцвярджае Новы Запавет.

Кінуўшы на ўзлессі злосці прашчы,
Кленчыў продак, мяккі мох мясіў,
З прошчы гушчароў на лёс прапашчы
Наракаў і літасці прасіў.

На сасну са сну глядзеў зайздросна
Росным ранкам граб, малы, як грыб:
– Ой ты сосна, гонкая выросла...–
І на ветры, прышлы, сіп і хрып.

А сасна, а векавыя сосны,
Нацягнуўшы промні, як ніты,
Красна сонца ўсаджвалі за кросны,
Каб саткала пояс залаты.

Смольным мёдам поўны, нібы соты,
Бор знянацку учыняў спалох
І ў заходу, можа, ў раз двухсоты

Адбіраў бурштынавы пылок.

Дзяцел у жаўны пытаў: чыя ты?
Шэпты шыфраваў і галасы.
Вылезшы з дупла, ваверчаняты
Церабілі соснам кутасы.

З яру, як з-пад накрыўкі кадзіла,
Поўз туман сівушны на разбой –
Пад нагамі ў дрэў зямля хадзіла,
І хістаўся вершалінаў збой.

Кленчыў продак.
Ветру сумны найгрыш
Бурай адгукаўся навакол.
Сосны моўчкі падалі крыж-накрыж
На ахвярна ўсланы гліцай дол.

II

...у бярозавым любіцца...

Мы высокай хваробай хварэлі.
Лекар наш – гай бярозавы – вось ён.
Атуляе свае акварэлі
Чорна-белымі рамамі восень.

Паспрабуй, дождж, на іх пасягні –
Хмары зрынуцца з неба, гайня як.

А ўжо ў іх на баках пісягі,
Іх бізун перуна даганяе.

Бліскавіцы разгневаны бівень
Прамахнуўся ў курган каля гаю.
Як праз марлю адцэджаны лівень
Пад бярозамі ў мох залягае.

З халадком незямным ён – няхай.
Страх прастыгнуць хіба ў галаве мне?
Ваша светласць бярозавы гай,
Мы ў чаканні твайго блаславення.

На каханне нас, гай, блаславі,
Запрасі ў церам свой, у святліцу,
Ў хорам свой, што як Спас на крыві,
На любові паўстаў і свяціцца.

Сонцапад з залатых дыздэм
Распачне раптам восень-гандлярка.
Гэта наш доўгажданы эдэм,
Трыумфальная нашая арка...

Потым, як на прачыстым сталі,
Бы ў альбом захмялелья госці,
На бярозавым белым ствале
Мы напішам пісьмо на бяросце.

Пройдзе доўгіх дзве тысячы год,

I, разгрэбшы сатлелае лісце,
Прачытае наш вечны народ,
Як жылі і кахалі калісьці.

III

...у дубовым волю кавець...

Нібы ў аблосе крымскае арды
Стаіць сярэднявечная фартэца –
Дуброва дрэмле, выслаўшы вятры
У поле з непрыяцелем сустрэца.

Высока, куды вораг не дагне,
Чакаючы сігналу для атакі,
За пазухаю ў дуба, у дупле
Хаваюцца маланкі, як вужакі.

I прэч чужак паверне, сам не свой,
Пра свой намер забудзецца адразу,
Як поўня аднавокаю савой
Яму з-за хмараў крыкне пра паразу...

Чароды шэрых пёрыстых аблок
Прыціхлі ў шатах, нібы мышы ў стогу;
Адно на дол вялікі хтось звалок
I зацягнуў у сонную бярогу.

Дзень

цені, нібы парабкаў, найме,
Яны ж прылягуць – кіем не падперці.
І кожнай былцы вечнае наўме,
І мурашу прымроіцца бясмерце.

І будзе ў борці одумна пчале,
Забудзецца ручай пра шлях няблізкі,
І ў сонечнай дубровы на чале
Распусціцца вянок капіталійскі.

IV

*...у яловым душу д'яблу
прадаваць.*

Яліны сочаць змену квадры
Пад месяцам, стаіўшы выдых.
Як пірамідам, з гэтай варты
Ім не сысці ў цяжкіх хламідах.

Дапільнаваўшы,
нібы магі,
Пачнуць над возерам гаданне.
Яно сплытчэе, як ад смагі,
Яго люстэрка чорным стане.

І з'явіцца маленькі чоўнік
На ўзбоччы месячнай дарожкі,

А ў чоўне скурчаны карчоўнік
Вадзяніку пакажа рожкі.

І лес заплача, зарагоча,
Заскача, задрыжыць, заенчыць,
Прадацца д'яблу не захоча
І ў немым сполаху закленьчыць.

Не скінуць ноч, як той заплечнік.
Лес так занудзіцца па сонцы! –
Ды знікне сонечны сланечнік
Паміж аблок, нібы ў палонцы.

Яліны прыйдуць да палянкі,
Сумовяцца з жальбой у зрэнках,
Як местачковыя шляхціянікі
Ў даўгіх шмат'ярусных сукенках.

ЗВОН

Праз вушка званіцы заслаўскай царквы
У неба працягнуты срэбныя звенні.

І выскачыць хоча на злом галавы
Прывязаны звон у завулак завейны.
Ды зболены крык, што сягае да крыжа,
Званар у гірлянды нябесныя ніжа.

Падымуць іх хмары над белай зямлёй,
І вецер падхопіць, вясёлы і звінны,
Іх вежамі зловіць Сафія, за ёй
І Ганна Святая, азваўшыся з Вільні.
Наднёманскай пушчы уплёўшыся ў грыву,
Каложу адцягнуць яны ад абрыву.

Гірлянды, хто ўчуе вас там, угары?
Хто ўбачыць, як шлях вам высвечваюць
знічкі?
Ля хаты завозніка п'яны стары
Гарлае, аблаяўшы хвост электрычкі.

У лес неапалы цягнік паўпусты
Заскочыць, заснежаны, і – дай Бог ногі.
Бярозы, як лісы, узняўшы хвасты,
Рыжэюць стажкамі абапал дарогі.

А места маўчыць.
Не стамляйся, званару!
Ды звон, разарваўшы жалезны замок,
Бы ў проламку, кінуўся ў чорную хмару
І, стаўшы, як люд, без'языкім, замоўк.

КАМУНІКАТ.ORG

У ЖЫРОВІЧАХ

Алегу Бембелю

Сонца і высокі купал храма
Сыдуцца праз неба нацянькі
Пад пярэкліч велікодны: “Ато!”
Ўсіх званоў і у зеніце прама
Пацалуюцца, як мацакі.

З ніцалоззя не звіеш вяроўкі.
Слова дух трываліць крывічу.
Вершы, нібы божыя кароўкі –
Ад шматкроп’яў ройна уваччу.

Узятае вырай знічакрылы
З-пад прытульных манастырскіх стрэх.
Ці ж папраўдзе свет такі пастылы,
Брат Алег?

Верш няўзнак становіцца маленнем.
Верш, нібы ружанец, не парвеш.
Верш – тастамант прышлым пакаленням.
Верш – як галаснік у проймах веж.

Слоў дажынкі, ісціны дакопкі
Адсвяткуе хай душа і плоць.
Як радыст, паэт пачне ад кропкі
Тэлеграму-верш.

Пачуй, Гасподзь.

ВЕЖА

Пасярод Еўропы горад Ніш,
Ты з бядой славянскі люд радніш.

Белай Вежы
Шматвяковы мур,
У жалобе бойніцы прыжмур.

Эйфеля
Ажурны ў неба мост,
Пачакай да зор сягаць наўпрост.

Вежа ў Пізе,
Пахілі чало,
Як бы там хістаць ні пачало.

Сцішся, Вавілонскі даўгабуд,
Хоць і ты паўстаў з людскіх пакут...

Над зямлёй хеопсаў і рабоў
Вышай вежаў, атамных грыбоў,
Вышай храмаў, саяных слупоў –
Вежа з чалавечых чарапоў.

Найвідушча
Навакол глядзіш
Са сляпых вачніцаў,
Горад Ніш.

Турак з ятагана кроў саскроб.
Вежа са шляхоў людскіх не збочыць,
Нібы з таго свету перыскоп –
Царства мёртвых
За жывымі сочыць.

КАМУНІКАТ.ORG

НАЗІРКАМ

Неба, нібы трамвай, пагрымвае.
Дахі вусацяцца ад капяжоў.
Дождж з настойлівасцю пілігрымавай
моўчкі ў нямераны шлях пайшоў.

Ліст апошні, як мара, лётае.
Парк нагола бароды згаліў.
І дрыжаць ліхтары жаўтаротыя
ў гнёздах, сплеченых з мокрых галін.

* * *

Кастрычнік. Дажджоў аблога.
Горад антэнарогі
Наставіў ад ветру злога
Каўнер кружное дарогі.

Прыселі на ржышча гуртом шпакі –
Пасаймікавацца трэба.
Таполі, як венікі-галякі,
Размашыста драпаюць неба.

КАМУНІКАЦЫЯ.ORG

КАПЕЖ У КАРАЛЯЎЦЫ

Надзьмуўся купал, як голуб шызы.
Ярыла шаты на дрэвы ўсцёг.
Паўзе па сценах Святой Луізы
Удавам стомленым
Вадасцёк.

Хлябтаў ваду ён
З паднебных высяў.
Наскрозь
За дзень сакавіцкі змок.
Марознай поўначчу
Падавіўся,
Капеж глытаючы,
І замоўк.

Нутро бляшанае ўледзянела,
Грымі ці гыркай – не пракаўтнуць.
Царква прысела на дол здранцвела,
Плячом не могучы варухнуць.

Маўчаў і парк, нібы пушча, дзікі.
Ярыла завідна ў горад бег –
А кірхі ўсцяж настаўлялі пікі,
І з хмараў сыпаўся позні снег

ГОРАД

Ізноў вяльможны ягамосць
Мяне пільнуе ў хворым парку.
Ён мой, ён мой каменны госць,
Ён госць, з якім не вып'еш чарку.

У белым прадзіве бяроз,
У шэрай павуціне клёнаў
Трапечацца сузор'е Воз
Без нараканняў і праклёнаў.

Я крыкну, выклічу цябе.
Сяброў каменных мне не трэба!
Па вадасцёкавай трубе
Мой голас выльецца у неба.

Ды й там, падслуханы віжом,
Заплача ён аб зямным шчасці.
Вяртацца будзе капяжом,
Каб да каменных ног упасці.

СЛУЦКАЯ ШАША

Дарогі выгінастае ласо
Зашморгнута на шэрым небакраі.
Хаваецца таполі пад крысо
Дым ад кастра, што ў полі дагарае.

Пагрымвае парожняе вядро –
Зноў дождж грыбны пайшоў убок, на
Грозаў.
І поўні залачонае ядро
Ляціць паўзверх спалоханых бярозаў.

РАЊЦАЙ

Печ – на хату прыполам белым,
бы пацвельвае – чухані.
Б’юць вагнішчу чалом спатнелым
кучаравыя чыгуны.

А на печы трыбух авечы –
футра княская на плячы.
Казыталі
 пад пахай печы
Ў качарэжніку рагачы.

Дым вылётваў на пацягушкі
І за ветрам імчаў – чуйдух.
Зачыняліся раптам юшкі –
Ажно засланкай бразгаў дух.

Мулка ў кроквах было лясінам.
Кот учадзелы пхаўся прэч.
Прыпек змеўшы крылом гусіным,
Млела з жаркасці пані-печ.

* * *

Вуліцы места маўчаць без'языка.
Цягнуцца цугам праз парк ліхтары.
Грае ў тунелі на скрыпцы музыка –
Холадна музыцы жыць на двары.

Вецер-байчак з-над Татарскіх гародаў
Плошчу ў абдымках гуллівых крутне,
На ўкамянелым гармоніку сходаў
Вытне напеў, што расчуліць мяне.

Не паланез, не ваярскія гімны,
Нешта – каб слухалі дрэвы і гмах,
Каб разгавеўся, пануры і схімны,
Смехам гірляндавым вечар-манах...

Нібы вяртаючы сябру пазыку,
Што меркаваў быў – вазьму ў падарож,
Кіну я сумнаму ветру-музыку
Ў шапку апошні заношаны грош.

ЗША

У сумётах двары сядзелі.
Вырасталі дымы ўвачавідкі –
Быццам хаты пралі кудзелю,
З белых хмараў цягнучы ніткі.

КАМУНІКАТ.ORG

НАЎЗДАГОН СНЕГАПАДУ

Калі апаноўваюць чорныя думкі,
Калі аджыўляемся чорным хлебам,
Калі купальскую песню
адразу ж заглытвае чорная дзірка,
што пасецца ўвесь час над Айчынай,
і пануе маўчанне;

Калі смакуем чарніцы не языком, а
прыборам,
Калі нават магічны выгук Уладзіміра
Дубоўкі
“чарнобылем не зарасцеш!”
не дапамагае –

Ты вяртаеш маёй Радзіме
сапраўднасць
Яе беллага імя.

КРАСАВІК ПА ДАРОЗЕ Ё ЗАСЛАЎЕ

У бярозах, бы ё бутлях, дабродзіць віно.
Над балотцам пашэрхне туману націна.
Пасажырам відно – электрычкі акно
Верхавіны сцінае, нібы гільяціна.

Спалатнелы, не можа адбегчыся гай
Ад чыгункі, чый гулкі пароль –
паскарэнне,
Як за клейкія кроны сябе ні цягай,
Як угору ні рвіся – трымае карэнне.

Як русалкі зімой валасамі у лёд,
Так бярозы адчайна уліплі ё нябёсы!
І стаіць, як ляціць у апошні палёт,
На разрыў прыкайданены гай светлакосы.

Гай мой, гаю, акраса вясновай зямлі,
Ваша светласць, ахвяраў дарэмных не
трэба...

А пацешнае, як на яго ні зірні,
Выглядае ё налепках бярозавых неба.

ПЕРАКАТ

Пльты мінаюць выспу астраўка,
Дзе пльнь ірве пастронкі між каменняў.
Як захаплёны п'яніст, рака
Перабірае клавiшы бяргвенняў.

КАМУНІКАТ.ORG

* * *

Варожыць ноч на месячным акрайцы,
Мярэжам цемры прагнецца ахвяр.
Бярозы даўгавухія, як зайцы,
З апошніх сіл бягуць у промнях фар.

Чырвонае вуголле выграбае
З начы, як з печы, слуцкая шаша.
І поўня хваравітая, рабая
Хаваецца між хмар ад скавыша.

Маўчыць зямля на пракаветнай мове,
Маўчаць нябёсы над бязмоўем рэк,
Лясы замоўклі – горасна-раптове,
Замоўклі птушкі – скрушна, бы навек.

Ты, чалавек, не шыйся ў чарнабожжа,
Адпрэч бяседу з духамі начы.
З таго маўчання выбавіць не зможа
Цябе ніхто. Ты ноч перамаўчы.

Перачай у сутаргах і свербе,
Стрымайся ля апошнія мяжы.
Як Чэхаў перад смерцю: *ich sterbe*
На мове на чужацкай не кажы.

Як да маўчання цяжка прыцярпецца!
Яно – як для гульца манаскі скіт,

Дзе свечкі благаславёнае цяпельца
І цені ад агню бягуць наўскід.

Ды прыйдзе дзень, як сын святога зніча,
І ў галасе патануць долы й гаць,
Ячмень вусаты сонца заказыча,
Каб жаўранку на забаўку аддаць.

КАМУНІКАТ.ORG

НАШЭСЦЕ ПОЎНІ

Чарнагрывым лясам за каршэнь,
Як на пільні апілкі з мяха,
Як паўзлоткі ў кашэль ці ў кішэнь,
Залатая ляціць церуха.

Каб заспаны пачухаўся лес,
Ажыла ніцавокая ноч,
З вышыні – мае свой інтарэс –
Пані Поўня глядзіць аднавоч.

Не зміргне,
І ў спалоху зямля
Пачынае трымцець і дрыжаць.
Лес здранцвеў ад галін да камля,
І каменням трывожна ляжаць.

Не мячы
Бразгацяць па тарчы,
Не капьціць дарогу арда –
А ніяк, нікуды не ўцячы,
З Поўняй ходзіць па свеце жуда.

Мегаполісны сцішыўся гул.
Павута
У суцьменях камор.
Цэлы край, нібы той самнамбул,
У бязвольным чаканні замёр.

Толькі конік, адчайны скрыпач,
Будзіць поплаў і жытні загон...
Поўня, як вастрабокi кiвач,
Набірае ў зеніце разгон.

КАМУНІКАТ.ORG

НАЧНЫЯ СТРОЧЫЦЫ

Драўляны храм з Прынямоння
Прывезлі ў новы прыход.
А тут наваколле нямое,
Не йдзе на імшу народ.

Вясковыя вулкі крывыя,
Ні святара, ні людзей.
Нячысцікі клічуць Вія,
Сабраўшыся на грудзе.

Музейны не рыпаўся ганак –
Хто ў хату прайшоў патайком?
Жагнацца спрабуе ранак
Здранцвельым за ноч ветраком.

ПРАГА З АКНА ГАТЭЛЯ

Праменні абмацваюць шыбіны.
Аскепкі гаворкі людской.
Дамы – як вялізныя рыбіны
З чырвонай дахоўкай-лускай.

З-пад моста, дзе рэха трохкратнае,
Упрысядку Влтава пайшла,
Адно перакаты пакратвае –
Каралі з багемскага шкла.

КАМУНІКАТ.ORG

НЕМАЧ

Тысячы рук не даюць ім штодзень
спакою,
Тысячы ног марна намацаваюць парог –
Няма дзе спатыкнуцца.

Тысячы позіркаў,
Як матылькі ў заваконні,
Б'юцца аб пругкія шыбы –
Як тут пазбегнуць суроку?

Апаўночы
Яны адчайна стуляюць натамлёныя
крылы,
Але дарэшты выстуджаную падземную
стадолу
Да раніцы праймаюць дрыжыкі.

Рана-раненька выбухне помста,
І сотні людскіх размоваў
Будуць прышчэмленыя на паўслове;
І кожны прасталюдзін думацьме,
Як праслізгнуць незаўважаным.

І зноўку тысячы рук,
Не знайшоўшы прывычнае клямкі,
хапаюць і тузаюць,
тузаюць і хапаюць.

Ды не рыпяць дагледжаныя завесы,
І ніхто не пачуе іх даверлівых скаргаў.

Ды няма аб што бразнуцца,
каб пасыпаўся тынк са сцяны,
каб пахіснуліся вушакі,
каб спыніўся спалоханы запознены
цягнік.

У два бакі адчыняюцца дзверы ў метро.

ЧАРНОБЫЛЬСКАЯ ТАЛАКА

Восень мае выгляд незьчліўца,
Золата раздаўшы напавер.
З елкі пасівелая ігліца
Церусіцца яру за каўнер.

Валакуць ціхмяна, без пярэкі
Валавяна-цяжкую ваду,
Як валы, натомленыя рэкі,
Паплавы паскубшы на хаду.

Станьце на калені прад ракою!
Што зрабіць не здолеў чалавек,
Робяць без аддыху талакою
Дваццаць тысяч беларускіх рэк.

Ачышчаюць чарназём і гліну,
Хоць пабольвае хрыбціна дна,
Дзень і ноч адбельваюць краіну,
Як даўней сувоі палатна.

Ліхань* і плутонь жывым не трэба.
Каб уратаваць суседні свет,
Упадаюць рэкі нашы ў неба! –
Паглядзіце з моста ім услед.

Там як бач анёлаў пілігрымкі
Вырушаць сярэднячы ў сусвет,

Каб зрабіць рэнтгенаўскія здымкі
Змучаных адышкаю планет.

** Так прапануецца назваць радыі.*

КАМУНІКАТ.ORG

MILENIUM

Стагоддзі запавольваюць хаду,
Як воблакі на горным перавале.
Не быць нікому двойчы маладу,
Не ўстояць дубу на лесапавале.

Даводзіцца схіляць чупрыну дню
Перад цыганскім сонцам у паўзмроку.
Як недарэчна Вечнаму агню
Гарэць на плошчы ў чэрвеньскую спёку!

Нас клікалі на Валтасараў пір,
Дзе бубен біў штоноч бесперастанку.
Каго – у змрок зацягвала, бы ў вір,
Хто – трызніў прыйсцем сонечнага ранку.

Пясняр хадзіў па лёзах басанож.
Скрыпач задумна вандраваў па гамах.
Дудар хаваў у кайстру юдаў грош,
Што ўдзячна ўзяў як ласку з рук паганых.

Пякельніку няхай прысніцца рай.
Аглухламу – каленцы пасвісцёла.
Страла дарогі ўпрэцца ў небакрай
І ўзброіцца наверхнікам касцёла.

Вяроўка тарганецца на зване,
Й тут, на зямлі, што з небам у лагодзе,
Нас вольная Айчына назаве
Паэтамі дваццатага стагоддзя.